

Terugmeldingen van Grote Barmsijzen in Europa en China: een overzicht

Vincent van der Spek,
Jesper Madsen

Toen in Meijndel, Zuid-Holland in november 2005 een Grote Barmsijs met Chinese ring werd gevangen (van der Spek et al 2007), was dat zeer onverwacht. Maar hoe bijzonder is dit eigenlijk? Die vraag werd actueel na een vangst van een Grote Barmsijs met Chinese ring bij Skagen, Denemarken, eind 2017. Dit artikel geeft een overzicht van alle bekende gevallen van uitwisseling van Grote Barmsijzen tussen China en Europa.

Methoden

Via literatuur, websites en nationale ringcentrales werden de benodigde gegevens achterhaald.

Figuur 1. Grote Barmsijs, adult vrouwtje, Meijndel, Wassenaar, 13 november 2005: deze vogel was een jaar eerder in noordoost China geringd (Vincent van der Spek).

Resultaten

Inclusief het recente Deense geval zijn er liefst zeven gevallen van uitwisseling tussen China en Europa (tabel 1; figuur 2; 3). Bij drie gevallen betreft het vogels die in Europa zijn geringd en uit China zijn teruggemeld, de andere vier gevallen zijn van vogels die in China zijn geringd en die in Europa zijn teruggevangen. Opvallend is dat de terugmeldingen alle uit het oosten van China komen. Op één na alle vogels zijn teruggemeld uit de provincie

Heilongjiang, in het noordoosten van het land. Geen van de vogels legde de afstand binnen één trekseizoen af.

Figuur 2. Kaart met uitwisseling tussen Europa en China van Grote Barmsijzen, gebaseerd op ringgegevens.

Figuur 3. Detailkaart van terugmeldlocaties van Grote Barmsijzen in het oosten van China.

Tabel 1. Ringterugmeldingen uit China van in Europa geringde Grote Barmsijzen en vice versa

Ringlocatie	Ringdatum	Locatie tmd	Datum tmd	Tijd	km
Joensuu, Finland ¹	3/30/1985	Heilongjiang, China	10/25/1986	575	5109
Ghlin, België	12/15/1996	Huzhong, China	11/23/1998	708	7298
Troms, Noorwegen ²	9/26/1998	Jilin, China	11/20/2002	1516	6079
Gaofeng, Heilongjiang, China	24-10-2001	Jelöya, Moss, Östfold, Noorwegen	2/10/2003	474	6578
Bayan, Qingfeng	22-03-2002	Malmköping, Zweden	12/29/2004	648	6670
Gaofeng, Heilongjiang, China ³	14-11-2004	Meijendel, Zuid-Holland	11/13/2005	364	7444
Tangwanghe, Yichun, China	03-11-2016	Skagen, Denemarken	12/24/2017	416	6948

¹ Valkama et al (2014); ² Bakken et al (2006); ³ van der Spek et al (2007)

Discussie

Wat zeggen deze terugmeldingen? Dat al zeven maal uitwisseling is vastgesteld wijst erop dat het niet om incidentele verdwaalde vogels gaat: het is verre van ondenkbaar dat dit geen uitzonderlijke bewegingen binnen het totale verspreidingsgebied van het taxon zijn. Dat beeld wordt versterkt doordat de dichtheid aan ringplekken in China (vrijwel zeker) lager is dan in Europa, waardoor de kans op ringterugmeldingen ook lager is. Grote Barmsijzen kunnen binnen één seizoen flinke afstanden afleggen, getuige een juveniele vogel die geringd werd in Finmark, Noorwegen en 67 dagen later op 3200 km afstand werd teruggemeld in Novosibirsk, Aziatisch Rusland (Bakken et al 2006). Al leggen ze grote afstanden af, hun strategie is echter fundamenteel anders dan die van trekvogels. Deze vogels maken grotendeels en beweging tussen oost en west. Om de bewegingen tussen Europa en China beter te begrijpen is enige kennis van hun ecologie relevant. Het zijn zwervers, die op zoek gaan naar geschikte condities en daarbij grote afstanden kunnen overbruggen. Binnen het grote verspreidingsgebied van de soort zijn ze in staat om van zowel van broed- als overwinterplek te wisselen. Zo verschilt het aantal broedvogels van jaar tot jaar in Noorwegen enorm, met een bandbreedte van 100.000 tot 2 miljoen paren (Bakken et al 2006). De vogel in Wassenaar is met een jaar tussen de vangst en de terugmelding de "snelste" van de hele serie. Met andere woorden: geen enkele vogel werd binnen hetzelfde seizoen – of zelfs maar hetzelfde jaar – geringd én teruggevangen.

Figuur 4. In Gaofeng Nanjiang Forest Park, Heilongjiang, China, waar een Noorse en de Nederlandse terugvangsten waren geringd, worden barmsijzen gevangen met speciale vangkooien. Bovenin is nog net een lokvogel zichtbaar (Jan Visser).

Grote Barmsijs broedt niet in China, en komt in het oosten alleen (erratisch) voor als trekvogel en wintergast (Christie 2018). De zomer(s) voorafgaand aan de terugmelding hebben zij dus elders doorgebracht. De combinatie van hun ecologie en de tijd tussen vangsten en terugmeldingen wekken sterk de indruk dat de vogels in etappes tussen Europa en China reizen. Waar ze in de tussenliggende zomer(s) verbleven, is vooralsnog onbekend, al is een (tussenliggend) Russisch broedgebied een voor de hand liggende hypothese. Overigens zijn Grote Barmsiizen in staat om nog grotere afstanden af te leggen dan hier beschreven. Een vogel die geringd werd in de staat Michigan, Verenigde Staten is ooit teruggemeld uit Ochotsk in Siberië (Rusland), 10200 km van de ringplek (Troy 1983). Dat is overigens 'nog maar' zo'n 1500 km verwijderd van één van de terugmeldplekken uit Heilongjiang. Bij deze zwervers die zulke grote afstanden afleggen werpt dit de vraag op of zelfs incidentele uitwisseling tussen Europa en Noord-Amerika plaatsvindt.

Dankwoord

Petteri Lehtikoinen, Irina Würtele en Fridtjof Ziese mer leverden bronnen aan. Van de ringcentrales van België, Denemarken, Nederland, Noorwegen en Zweden werden ringgegevens verkregen.

Referenties

- Bakken, V., O. Runde & E. Tjørve (2006). Norsk Ringmerkingsatlas. Vol. 2. Stavanger Museum, Stavanger, p. 379-381.
- Clement, P. (2018). Redpoll (*Acanthis flammea*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <https://www.hbw.com/node/61363> on 17 January 2018).
- Newton I., 2006. Advances in the study of irruptive migration. *Ardea* 94 (3): 433 - 460.
- van der Spek, V., M. Verrips & Vrs Meijndel, 2007. Grote Barmsijs met ring uit Noordoost China in Meijndel. *Dutch Birding* 29 (1): 77
- Troy D.M. 1983. Recaptures of Redpolls: movements of an irruptive species. *J. Field Ornithol.* 54: 146–151
- Valkama J, Saurola P, Lehtikoinen A, Lehtikoinen E, Piha M, Sola P et al. 2014. The Finnish Bird Ringing Atlas, Volume 2. Helsinki: Finnish Museum of Natural History.

Vincent van der Spek

Jesper Johannes Madsen